

## Police Role in Promoting the Culture and Etiquette of Spectators in Attending Football Stadiums

Rasoul Faraji<sup>1</sup>, Sepideh Shabani<sup>2</sup>

Received: 2021/02/05 Accepted: 2021/04/13

### Abstract

**Background and Aim:** It is believed that spectators' familiarity with the etiquette and culture of attending stadiums is effective in improving their security levels; therefore, the purpose of this research was to investigate the role of police in promoting the culture and etiquette of spectators in Iranian football stadiums.

**Method:** The present study is an exploratory qualitative research. The content analysis method was used to achieve the goals. The study participants were five senior police officers specializing in football security, ten academic experts in the fields of sports security management, violence and aggression, and sports sociology, and three football experts specializing in organizing matches. Purposeful sampling was used for population selection. The interview data was coded, and two fellow experts verified the validity of the coding by reviewing and checking the accuracy of the extracted codes and re-coding the interviews.

**Results:** The police force can be divided into four main categories and nine (9) sub-categories; With the titles of cultural context building (cultural planning, cultural content creation, knowledge and awareness raising), cultural acceptability (training of citizens and empowerment of law enforcement forces), control policies (supervisory measures and executive requirements) and communication and interaction management (systematic coordination and cooperation and cross-sectoral interactions); these factors are influential in promoting the culture and etiquette of spectators in football stadiums should play a role.

**Conclusion:** The police force is one of the main players in improving the space and environment of football stadiums and can reduce the level of violence and aggression of spectators and other people present in stadiums by developing the culture and etiquette of attending stadiums and improving the level of stadium safety and sense of security participants.

**Keywords:** etiquette, sense of security, culture, police, football stadiums.

---

1. Assistant Professor of Sports Management, Shahid Madani University of Azerbaijan, Tabriz, Iran. Email: faraji@azaruniv.ac.ir

2. PhD in Sport Management, University of Guilan. Email: s.shabani66@yahoo.com

## نقش نیروی انتظامی در ارتقای فرهنگ و آداب حضور تماشاگران

## در ورزشگاه‌های فوتبال

تاریخ دریافت: ۱۳۹۹/۱۱/۱۷

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۰/۰۱/۲۶

رسول فرجی<sup>۱</sup> و سپیده شبانی<sup>۲</sup>

## چکیده

**زمینه و هدف:** عقیده بر این است که آشنایی تماشاگران با آداب و فرهنگ حضور در ورزشگاه‌ها در بهبود سطوح امنیت آن‌ها مؤثر است؛ از این رو هدف پژوهش پیش‌رو، بررسی نقش نیروی انتظامی در ارتقای فرهنگ و آداب حضور تماشاگران در ورزشگاه‌های فوتبال ایران بود.

**روش:** پژوهش کیفی حاضر، اکتشافی بوده و در آن، از روش تحلیل محتوای عرفی برای دستیابی به اهداف استفاده شد. شرکت‌کنندگان پژوهش، پنج نفر از افسران ارشد نیروی انتظامی و متخصص در تأمین امنیت مسابقات فوتبال، ده نفر از متخصصان دانشگاهی در حوزه‌های مدیریت امنیت ورزشی، خشونت و پرخشگری و جامعه‌شناسی ورزشی و سه نفر از کارشناسان فوتبال و متخصص در سازماندهی مسابقات بودند که بر اساس نمونه‌گیری هدفمند از نوع ملاکی انتخاب شدند. داده‌های حاصل از مصاحبه‌ها، کدگذاری شد و دو نفر متخصص همکار، اعتبار کدگذاری‌ها را با بازبینی و کنترل صحت کدهای استخراج‌شده و کدگذاری مجدد مصاحبه‌ها تأیید کردند.

**یافته‌ها:** نیروی انتظامی می‌تواند در قالب چهار مقوله اصلی و نه (۹) مقوله فرعی ذیل آن‌ها؛ با عناوین بسترسازی فرهنگی (برنامه‌ریزی فرهنگی، محتواسازی فرهنگی، دانش‌افزایی و آگاهی‌بخشی)، فرهنگ‌پذیری (آموزش شهروندان و توانمندسازی نیروهای انتظامی)، خط‌مشی‌های کنترلی (تدابیر نظارتی و الزامات اجرایی) و مدیریت ارتباطات و تعاملات (هماهنگی و همکاری نظام‌مند و تعاملات فرابخشی) در ارتقای فرهنگ و آداب حضور تماشاگران در ورزشگاه‌های فوتبال نقش‌آفرین باشد.

**نتایج:** نیروی انتظامی یکی از بازیگران اصلی در بهبود فضا و محیط ورزشگاه‌های فوتبال است و می‌تواند با توسعه فرهنگ و آداب حضور در ورزشگاه‌ها، سطح خشونت و پرخشگری تماشاگران و سایر افراد حاضر در ورزشگاه‌ها را کاهش دهد و موجب ارتقای سطح امنیت ورزشگاه و ایجاد احساس امنیت افراد حاضر در آن شود.

**کلیدواژه‌ها:** آداب حضور، احساس امنیت، فرهنگ، نیروی انتظامی، ورزشگاه‌های فوتبال.

□ استناد: فرجی، رسول؛ شبانی، سپیده. (۱۴۰۰). نقش نیروی انتظامی در ارتقای فرهنگ و آداب حضور تماشاگران در ورزشگاه‌های فوتبال. فصلنامه پژوهش‌های مدیریت انتظامی، ۱۶(۱)، صص. ۱۷۰-۱۵۱.

۱. استادیار مدیریت ورزشی دانشگاه شهید مدنی آذربایجان، تبریز، ایران. (نویسنده مسئول). رایانامه: faraji@azaruniv.ac.ir

۲. دکتری مدیریت ورزشی دانشگاه گیلان. رایانامه: s.shabani66@yahoo.com

## مقدمه

با توجه به بازتاب وسیع برگزاری رویدادهای ورزشی در رسانه‌های جمعی، امنیت موجود در برگزاری این رویدادها می‌تواند به‌مثابه نمودی از امنیت در سطح جامعه شناخته شود (فرجی و همکاران، ۱۳۹۸: ۱۸۰). ایجاد یک محیط امن و ایمن برای تماشاگران، مربیان، ورزشکاران و سایر افراد حاضر در ورزشگاه، یکی از مهم‌ترین وظایف سازمان‌دهندگان مسابقات فوتبال است (شبانی، ۱۳۹۹). از این رو، در برگزاری مسابقات ورزشی، سازمان‌ها و نهادهای مختلفی به‌صورت مستقیم و غیرمستقیم، در تعامل با یکدیگر و با برنامه‌ریزی و پیاده‌سازی اقدامات مدیریتی و نظارتی نقش آفرین هستند که نیروی انتظامی یکی از اصلی‌ترین نهادهای تأمین امنیت، برقراری نظم و پیشگیری از ناآرامی‌ها در ورزشگاه‌های فوتبال است. برقراری نظم و امنیت تماشاگران، جلوگیری از ازدحام جمعیت، حفاظت از تماشاگران در جریان مسابقات، آسیب ندیدن وسایل نقلیه مملو از تماشاگر، امنیت اماکن، تأسیسات و تجهیزات ورزشگاه‌ها، فرایند بسیار مهمی است که بر عهده نیروی انتظامی است (کارگر و همکاران، ۱۳۹۵: ۱۶۱).

تحلیل‌گران اجتماعی و فرهنگی در دهه‌های اخیر، به پژوهش درباره انواع آداب، مناسک، ارزش‌ها و الگوهای اجتماعی رایج در ورزش مبادرت ورزیده‌اند و به عقیده آن‌ها، هم‌نواپی و انسجام یک جامعه مستلزم آن است که افراد جامعه به‌گونه‌ای درست و مؤثر بتوانند ارزش‌های پایدار و هنجارهای عام آن جامعه را بپذیرند و طوری پرورش یابند که در شرایط مکانی و زمانی مختلف بتوانند به‌طور مناسب رفتار کنند (عباسی، ۱۳۹۶، ۳). بنابراین، هر جامعه می‌کوشد تا طی فرایندی به نام «جامعه‌پذیری»<sup>۱</sup> افراد خود را با هنجارها و ارزش‌های اجتماعی آشنا کند و به آن‌ها مطالبی بیاموزد تا بتوانند متناسب با هنجارهای جامعه، زندگی کنند. به عقیده چن و لی<sup>۲</sup> (۲۰۰۸) آداب و فرهنگ تماشاگری در ورزشگاه‌ها، بخش مهمی از آداب و رسوم ورزش است که باید به مخاطبان آموزش داده شود. در همین زمینه، برخی محققان عقیده دارند، برای کنترل رفتارهای خشونت‌آمیز در سطوح مختلف، وجود الگوهای رفتاری و شخصیتی مناسب ضروری است تا بتوان به‌صورت غیرمستقیم، رفتارهای مطلوب را آموزش داد (عباس‌زاده و همکاران، ۱۳۹۶: ۳۵). لعل بیداری، معماری و سعادت (۱۳۹۸) نیز در پژوهش خود به اقدامات پیشگیرانه، همچون آموزش برگزارکنندگان رویدادهای ورزشی به‌منظور برگزاری هر چه

امن تر مسابقات ورزشی و جلوگیری از خشونت و پرخاشگری هواداران اشاره کردند. پیش‌تر نیز فرجی و همکاران (۱۳۹۸)، کارگر و همکاران (۱۳۹۵) و همتی‌نژاد و همکاران (۱۳۹۴) بر لزوم فرهنگ‌سازی و انجام اقدامات آموزشی و فرهنگی برای کنترل خشونت و پرخاشگری در ورزش و آموزش مستمر تماشاگران اشاره کرده بودند.

از سوی دیگر، پرخاشگری تماشاگران در ورزشگاه‌ها، آثار منفی زیادی از جمله بی‌رغبتی بسیاری از علاقه‌مندان به حضور در ورزشگاه‌ها و تماشای رویدادهای ورزشی دارد که بی‌توجهی به این مسئله باعث کاهش حضور افراد در ورزشگاه‌ها به دلیل فضا و محیط ناسالم آن شده است (جلالی‌فراهانی، ۱۳۹۲). برخی از محققان بر این عقیده‌اند که هدف اصلی از برگزاری رویدادهای ورزشی، جذب تماشاگران به ورزشگاه‌ها برای گذران ساعات و لحظات شاد، مهیج و فراموش‌نشدنی است و بدون حضور تماشاگران، برگزاری رویدادهای ورزشی معنا و مفهوم خاصی پیدا نمی‌کند؛ ولی با وجود اهمیت حضور هر چه بیشتر تماشاگران در محل‌های برگزاری رویدادهای ورزشی و تأثیر آن بر دیگر منابع، آن‌چنان‌که باید به مسئله احساس امنیت روانی افراد در ورزشگاه‌ها و بررسی فرهنگ و آداب حضور در این مکان‌ها پرداخته نشده است.

وضعیت حاضر ورزشگاه‌های فوتبال ایران و فضای نامساعد آن، نشان‌دهنده کارکرد الگوهای رفتاری نامناسب افراد حاضر در ورزشگاه‌ها اعم از تماشاگران، بازیکنان، مربیان، داوران و غیره است که متأسفانه تداوم رفتارهای ناهنجار در ورزشگاه‌ها و فقدان یا بی‌توجهی کارشناسان و صاحب‌نظران در این حوزه، به منظور آسیب‌شناسی الگوهای فرهنگی حاضر و برنامه‌ریزی مناسب برای کنترل و بهبود آن، موجب ترویج الگوهای رفتاری نامناسب و دامن زدن به خشونت و پرخاشگری در ورزشگاه‌های فوتبال شده است (عسگری و یوسفی، ۱۳۹۲: ۶۴). با توجه به حوادث اتفاق افتاده و گزارش‌های موجود در خصوص فضای ناآرام و پرتنش ورزشگاه‌های فوتبال ایران، به نظر می‌رسد لازم است تا نهادهای فرهنگی و غیر فرهنگی دخیل در برگزاری رویدادها و مسابقات فوتبال به این مهم توجه ویژه‌ای مبذول دارند. به همین منظور در پژوهش حاضر، نقش نیروی انتظامی در ارتقای آداب و فرهنگ حضور افراد و به‌ویژه تماشاگران در ورزشگاه‌ها مورد مطالعه و بررسی قرار گرفته است.

#### پیشینه پژوهش و مبانی نظری

نتایج پژوهش شبانی (۱۳۹۹) حاکی از آن بود که نیروی انتظامی به‌عنوان متولی مستقیم امنیت

ورزشگاه‌های ایران می‌تواند در الگوسازی فرهنگی و توسعه آداب حضور افراد در ورزشگاه‌های فوتبال و کاهش سطح خشونت و پرخاشگری تماشاگران و سایر افراد حاضر در ورزشگاه‌ها دخیل باشد. یانپی و همکاران (۱۳۹۹) نیز معتقدند کنترل نامحسوس نیروهای انتظامی، نظارت بیشتر بر جایگاه تماشاگران و تعامل نیروهای انتظامی با سایر نهادها می‌تواند به ارتقای امنیت تماشاگران کمک کند. طاهری و همکاران (۱۳۹۹) نیز به نقش نیروی انتظامی در مدیریت، شکل‌گیری و اصلاح رفتار تماشاگران از طریق عوامل مدیریتی، قانونی، رفتاری - عملکردی و فرهنگی - اجتماعی اشاره کرده‌اند. همچنین آقایی و همکاران (۱۳۹۸) در پژوهش خود بر این نکته تأکید داشتند که مدیریت انتظامی با تأکید بر اقدامات پیشگیرانه می‌تواند نقش تأثیرگذاری در کاهش خشونت تماشاگران ایفا کند. در تحقیقی دیگر شهابی و همکاران (۱۳۹۵)، با توجه به میانگین سنی پایین تماشاگران و تأثیرپذیری آن‌ها، یک راهکار مناسب در این حوزه را به کارگیری شیوه‌های آموزش غیرمستقیم و تشویق و ترغیب افراد به رفتار مناسب در ورزشگاه‌ها، معرفی کردند. در بررسی پژوهش‌های خارجی نیز، نتایج مطالعات ویلیامز و ونوکی<sup>۱</sup> (۲۰۲۰) حاکی از آن بود که پس از اتفاق ورزشگاه هیلزبورو<sup>۲</sup> در سال ۱۹۸۹، دولت انگلستان کنترل صرف فضای داخلی ورزشگاه‌ها آن‌ها را تنها در روز مسابقه را کنار گذاشت و تلاش کرد با وضع قوانین در زمینه تجهیز و نوسازی ورزشگاه‌ها (ساخت ورزشگاه‌های جدید منطبق با استانداردهای طراحی شده و یا بازسازی و تجهیز ورزشگاه‌های قدیمی به امکانات کنترلی و نظارتی)، آموزش نیروهای پلیس و لیدرهای تماشاگران، تغییر در نگرش هواداران و تربیت نسل جدید هواداران، از وقوع چنین اتفاقاتی جلوگیری کند. پی‌پی‌اورا و همکاران<sup>۳</sup> (۲۰۱۹) نیز سازماندهی امکانات، سرویس‌ها و سامانه‌های اطلاع‌رسانی، آموزش پلیس و نیروهای برقرارکننده امنیت و آموزش سایر افراد حاضر در ورزشگاه را به عنوان راهکاری برای کاهش خشونت بیان کردند. همچنین استوت و همکاران<sup>۴</sup> (۲۰۱۹) در تحقیق خود بر نقش مثبت گفت‌وگوی پلیس در کنترل اجتماعات فوتبالی، توانایی پلیس در استفاده از تکنیک‌های مبتنی بر ارتباطات و گفت‌وگو با هواداران و راهبردهای ارتباطی پلیس در راستای کنترل جمعیت و کاهش خشونت تأکید کردند. در تحقیقی دیگر تیلور و همکاران<sup>۵</sup> (۲۰۱۸) سازماندهی رویدادها از سوی پلیس، اصلاح رویکردهای پلیسی و تعامل

1. Williams & Vannucci

2. Hillsborough

3. Piepiora, Sikorski & Supiński

4. Stott, Havelund & Williams

5. Taylor, Faraji, Dimova, Sutherland & Strang

نهادهای ارگان‌های مختلف را از جمله اقدامات مقابله‌ای با رفتارهای خشونت‌آمیز و ضد اجتماعی هواداران دانستند. استرانگ و دیسلی<sup>۱</sup> (۲۰۱۸) نیز مشارکت و تعامل بیشتر نیروهای برقرارکننده نظم با هواداران، اصلاح رویکرد پلیس مبنی بر ارتباطات بیشتر با هواداران و همکاری آنان با کانون‌های هواداری، استفاده از نیروهای داوطلبان آموزش دیده در کنار نیروهای امنیتی به منظور نظارت بیشتر بر سکوها را از جمله راهبردهای مقابله با رفتارهای خشونت‌آمیز و افزایش امنیت رویدادهای فوتبال برشمردند. بررسی پیشینه تحقیقات مرتبط با خشونت و پرخاشگری در ورزش و آسیب‌شناسی رفتار هواداران فوتبال نشان می‌دهد که پژوهش‌های نسبتاً زیادی در زمینه علل خشونت و پرخاشگری و متغیرهای مرتبط با آن در ورزش و به ویژه فوتبال و ورزشگاه‌های آن انجام شده؛ اما مطالعات جامع و منسجمی در خصوص آداب، رسوم و فرهنگ حضور افراد در ورزشگاه‌ها و نقش سازمان‌های مختلف، با توجه به اهمیت آن‌ها در پیشگیری از خشونت و پرخاشگری در ایران انجام نشده است. اکنون سؤالی که مطرح می‌شود این است که نقش نیروی انتظامی در ارتقای فرهنگ و آداب حضور افراد به ویژه تماشاگران در ورزشگاه‌های فوتبال چیست؟

### مبانی نظری

خشونت و پرخاشگری ورزشی را می‌توان به‌عنوان رفتاری تعریف کرد که خارج از قواعد و هنجارهای ورزشی رخ می‌دهد، سبب آسیب عمدی می‌شود و ارتباط مستقیمی با اهداف رقابتی ورزش ندارد. رفتار پرخاشگرانه ممکن است شکل‌های مختلفی - اعم از بدرفتاری کلامی که موجب آسیب به روان می‌شود تا برخورد فیزیکی - داشته باشد؛ به‌طورکلی هرگونه رفتاری که به قصد صدمه بیشتر به فرد دیگری انجام گیرد را پرخاشگری می‌گویند (رحمتی و محسنی تبریزی، ۱۳۸۲). به مجموعه‌ای از ارزش‌ها، هنجارها، نمادها، آداب و رسوم، دانش‌ها، هنرها، میراث اجتماعی و غیره بین اعضای هر که از طریق یادگیری از نسلی به نسل دیگر منتقل می‌شود، فرهنگ اطلاق می‌شود. فرهنگ، موضوعی اکتسابی است که به وسیله محیط اجتماعی مانند خانواده، همسالان، دوستان، نظام‌های آموزشی، رسانه‌های جمعی و غیره به فرد انتقال داده می‌شود تا با فراگیری و درونی کردن آن، راه و روش زندگی اجتماعی مطلوب جامعه خود را فراگیرد (منافی و زمانی، ۱۳۹۱، ۱۳۷). فرهنگ کارکردهای مختلفی دارد که مهم‌ترین کارکرد آن، انسجام بخشی و ایجاد وفاق اجتماعی، حفظ و تداوم الگوها، سازگاری و هویت بخشی است (صالحی امیری و دولت آبادی، ۱۳۹۴).

## روش

پژوهش حاضر، کیفی اکتشافی بوده و روش آن از نوع تحلیل محتوای عرفی بود. مشارکت کنندگان در پژوهش، افسران ارشد نیروی انتظامی و کارشناسان خبره فوتبال، متخصص در زمینه تأمین امنیت ورزشگاه‌ها، استادان متخصص و دارای سابقه پژوهش در زمینه امنیت ورزشگاه‌های فوتبال، خشونت و پرخاشگری هواداران ورزشی و جامعه‌شناسان ورزشی، بودند که بر اساس نمونه‌گیری هدفمند از نوع ملاکی، ۱۰ نفر متخصص دانشگاهی و ۳ نفر کارشناس فوتبال و ۵ نفر افسر باتجربه نیروی انتظامی انتخاب شدند. ملاک ورود به تحقیق برای متخصصان انتظامی، سوابق حضور آن‌ها در سازماندهی و اجرای عملیات تأمین امنیت مسابقات فوتبال، برای کارشناسان فوتبال، سوابق آن‌ها در سازماندهی و برگزاری مسابقات فوتبال لیگ‌های ایران و برای متخصصان دانشگاهی، داشتن اثر پژوهشی در زمینه امنیت ورزشی و خشونت و پرخاشگری و یارانه‌مایی و مشاوره پایان‌نامه و رساله‌های دکتری در زمینه‌های مرتبط بود. برای جمع‌آوری داده‌های مورد نیاز، مصاحبه‌های نیمه‌ساختاریافته و با طرح پرسش باز در بازه ۳۰ تا ۷۰ دقیقه انجام شد. فرایند انتخاب نمونه و انجام مصاحبه‌ها تا رسیدن به اشباع نظری داده‌ها ادامه یافت و از مصاحبه پانزدهم، داده‌ها به اشباع نظری رسیدند و ادامه مصاحبه‌ها تا مصاحبه‌شونده هجدهم صرفاً برای اطمینان از صحت یافته‌ها انجام شد. به منظور تحلیل و بررسی دقیق، مصاحبه‌ها با کسب اجازه از شرکت‌کننده‌های پژوهش ضبط شد. بعد از پایان هر مصاحبه، محتوای آن‌ها به صورت کامل، نوشته شد و کدگذاری باز (اولیه) داده‌ها به منظور استخراج مفاهیم اولیه (زیرمقوله‌ها) انجام شد. پس از انجام همه مصاحبه‌ها و استخراج کدهای اولیه، برای کدگذاری محوری و استخراج مفاهیم و سپس ترکیب مفاهیم، مقوله‌بندی و انتخاب تم اقدام شد. قابل اعتماد بودن پژوهش (مصاحبه‌ها) از طریق مصاحبه‌شوندگان (یعنی ارجاع متن مکتوب مصاحبه‌ها به مشارکت‌کننده‌ها و اخذ تأیید آن‌ها)، مشارکت پیوسته پژوهشگر در روند جمع‌آوری داده‌ها و تجزیه و تحلیل آن‌ها و همچنین بازبینی و کنترل صحت کدهای استخراج‌شده و کدگذاری مجدد مصاحبه‌ها توسط دو نفر متخصص همکار مطلع از موضوع پژوهش و نیز آشنا با روش تحقیق کیفی، تأیید شد.

## یافته‌ها

همه شرکت‌کنندگان در پژوهش حاضر مرد بودند که برخی از مشخصات جمعیت‌شناختی آن‌ها در جدول (۱) گزارش شده است.

جدول ۱: ویژگی‌های جمعیت‌شناختی شرکت کنندگان

شماره مصاحبه‌شونده	تعداد کدهای مستخرج	سازمان	حوزه تخصصی	تحصیلات	درجه علمی / نظامی	سابقه کاری (سال)	سن (سال)
شماره ۱	۹	دانشگاه	مدیریت ورزشی	دکتری	استادیار	۷	۳۷
شماره ۲	۱۰	دانشگاه	مدیریت ورزشی	دکتری	استاد	۲۸	۶۰
شماره ۳	۱۱	دانشگاه	مدیریت و حقوق ورزشی	دکتری	استادیار	۵	۳۷
شماره ۴	۱۳	دانشگاه	جامعه‌شناسی ورزشی	دکتری	دانشیار	۲۵	۵۵
شماره ۵	۱۰	دانشگاه	مدیریت ورزشی	دکتری	استاد	۲۶	۵۹
شماره ۶	۱۱	نیروی انتظامی	یگان ویژه	---	---	---	---
شماره ۷	۱۵	دانشگاه	جامعه‌شناسی ورزشی	دکتری	استادیار	۶	۳۸
شماره ۸	۱۶	نیروی انتظامی	یگان ویژه	---	---	---	---
شماره ۹	۱۰	دانشگاه	مدیریت ورزشی	دکتری	دانشیار	۳۵	۷۰
شماره ۱۰	۱۴	هیئت فوتبال	کارشناس فوتبال	کارشناسی ارشد	---	۲۶	۵۵
شماره ۱۱	۱۹	نیروی انتظامی	یگان ویژه	---	---	---	---
شماره ۱۲	۱۱	هیئت فوتبال	کارشناس فوتبال	دکتری	---	۲۰	۵۳
شماره ۱۳	۹	نیروی انتظامی	یگان ویژه	---	---	---	---
شماره ۱۴	۱۳	دانشگاه	مدیریت ورزشی	دکتری	استادیار	۵	۳۵
شماره ۱۵	۱۱	نیروی انتظامی	یگان ویژه	---	---	---	---
شماره ۱۶	۹	دانشگاه	مدیریت ورزشی	دکتری	استاد	۳۱	۶۰
شماره ۱۷	۱۳	هیئت فوتبال	کارشناس فوتبال	کارشناسی	---	۱۲	۳۸
شماره ۱۸	۱۱	استاد دانشگاه	مدیریت و جامعه‌شناسی ورزشی	دکتری	دانشیار	۱۹	۵۳

پس از جمع‌آوری داده‌های کیفی، در مرحله کدگذاری باز، ۲۱۵ کد اولیه در خصوص نقش نیروی انتظامی در زمینه ارتقای فرهنگ و آداب حضور در ورزشگاه‌های فوتبال استخراج شد که پس از بررسی و تجمیع کدهای تکراری، ۴۱ کد اولیه (زیرمقوله) در مرحله کدگذاری محوری مورد تحلیل قرار گرفت<sup>۱</sup> (جدول ۲). با توجه به مصاحبه‌های انجام شده و کدهای مستخرج شده بسترسازی فرهنگی (برنامه‌ریزی فرهنگی، تولید محتوای فرهنگی و دانش‌افزایی و آگاهی‌بخشی فرهنگی)، فرهنگ‌پذیری (آموزش شهروندان و توانمندسازی نیروهای انتظامی)، خط‌مشی‌های کنترلی (تدابیر نظارتی و الزامات اجرایی) و مدیریت ارتباطات و تعاملات (همکاری و هماهنگی نظام‌مند و تعاملات فرابخشی) تم‌ها و مقوله‌های مستخرج شده در این پژوهش بودند.

۱. به علت محدودیت حجم مقاله، تنها به بیان چند زیرمقوله در هر مقوله بسنده شد.



جدول ۲: نتایج کدگذاری باز و محوری داده‌ها

ردیف	مقوله	زیر مقوله
بسترسازی فرهنگی	برنامه‌ریزی فرهنگی	تدوین برنامه‌های فرهنگی قبل، حین و بعد از مسابقه / تشکیل کارگروه فرهنگی در اجرای برنامه‌های فرهنگی تدوین شده / تدوین الگوهای رفتاری و فرهنگی مناسب
	تولید محتوای فرهنگی	تهیهٔ دفترک‌های (بروشور) آموزشی در مورد آداب حضور در ورزشگاه‌ها و نظارت بر محتوای آن‌ها، ورود اقلام ممنوعه و نظارت بر و عواقب حقوقی آن / ساخت برنامه‌های کارتونی با هدف آموزش الگوهای رفتاری مناسب در ورزشگاه‌ها
	دانش‌افزایی و آگاهی‌بخشی	آگاه‌سازی لیدرها از جرائم نقدی و غیرنقدی رفتارهای ناهنجار / انتقال الگوهای فرهنگی و رفتاری به شهروندان از طریق برنامه‌های مشترک با رسانه / توزیع بروشورهای آموزشی در خصوص رفتارهای مناسب و الگوهای رفتاری به تماشاگران
فرهنگ‌پذیری	آموزش شهروندان	برگزاری همایش و کارگاه با مضمون آموزش الگوهای رفتاری و اخلاقی / آموزش تفکر بُرد - بُرد به افراد / برگزاری دوره‌های آموزشی و توجیهی برای مسئولان کانون‌های هواداری / آموزش نیروهای داوطلبی به منظور کمک به برقراری نظم
	توانمندسازی نیروهای انتظامی	برگزاری دوره‌های آموزشی در خصوص تکنیک‌های مدیریت جمعیت و نحوهٔ برخورد مناسب در مقابل هیجانات تماشاگران / تغییر نگرش نیروهای امنیتی در خصوص فرهنگی بودن رویدادهای ورزشی
خط‌مشی‌های کنترلی	تدابیر نظارتی	وجود نظارت جامع و بی‌پس‌ت در ورزشگاه / شناسایی و تحت نظر گرفتن تماشاگران پرخطر / جلوگیری از ورود افراد خاطی سابقه‌دار به ورزشگاه یا جداسازی جایگاه آنان / تفکیک و جداسازی جایگاه تماشاگران عادی و متعصب
	الزامات اجرایی	اتخاذ تدابیر و اقدامات اصلاحی کارکنان انتظامی / حضور نیروهای انتظامی با یونیفرم‌های غیر نظامی در ورزشگاه / مطالبه‌گری از سازمان لیگ در خصوص استانداردهای امکانات و تجهیزات نظارتی ورزشگاه‌ها / الزام لیدر، تماشاگر و مسئولین به شرکت در کارگاه‌های دانش‌افزایی و مدیریت هیجان
مدیریت ارتباطات و تعاملات	همکاری و هماهنگی نظام‌مند	همکاری لیدرها با نیروی انتظامی در نظارت بر رفتار هواداران / برگزاری جلسات مشترک با کانون‌های هواداری / همکاری نظام‌مند نیروهای داوطلبی با نیروی انتظامی در برقراری نظم
	تعاملات فرابخشی	مشارکت نیروهای امنیتی و انتظامی، آتش‌نشانی، اورژانس، مدیریت ورزشگاه و باشگاه در ایجاد مرکز فرماندهی و کنترل امنیتی / همکاری مرکز فرماندهی و کارکنان بخش رسانه‌ای ورزشگاه برای پخش ویدئوها و پیغام‌های اضطراری و فرهنگی / عقد توافقنامه‌های همکاری مشترک با رسانه و سازمان لیگ و سایر ارگان‌ها به منظور قانونمندسازی تماشاگران

با توجه به یافته‌های مندرج در جدول ۲، چهار تم شناسایی شده و مقوله‌های متناظر آن‌ها به شرح زیر است:

۱- **بسترسازی فرهنگی:** پرداختن به مقولهٔ آداب حضور در ورزشگاه و سایر مباحث فرهنگی مربوط به آن، مستلزم ایجاد بستر و زمینه‌سازی فرهنگی مناسب است. در همین زمینه مصاحبه‌شوندهٔ شماره ۸ این‌گونه بیان کرد: «باید پذیرفت تا زمانی که افراد یک کشور به اهمیت فرهنگ حضور در مکان‌های

ورزشی و کارکردهای آن پی نبرند، نمی‌توان به جو مطلوبی در استادیوم‌های ورزشی دست یافت و در این میان توجه به زمینه‌سازهای فرهنگی از ضروریات می‌باشد.» با توجه به تحلیل کیفی داده‌ها، مقوله‌های برنامه‌ریزی فرهنگی، تولید محتوای فرهنگی و اطلاع‌رسانی و ترویج الگوهای فرهنگی در تم «بسترسازی فرهنگی» قرار گرفتند که در ذیل تشریح شده‌اند.

۱-۱- برنامه‌ریزی فرهنگی: برنامه‌ریزی فرهنگی، کوشش سازمان‌یافته برای ایجاد تغییر در وضع موجود و دستیابی به اهداف مختلف فرهنگی است (صالحی امیری و عظیمی دولت آباد، ۱۳۹۴). در همین خصوص مصاحبه‌شونده شماره ۴ بیان کرد: «نیروی انتظامی ورزشگاه‌ها می‌بایست به تنظیم برنامه‌های فرهنگی پیش از رویداد، حین رویداد و پس از رویداد در راستای برنامه‌های کلان فرهنگی در وزارت ورزش اقدام کند.» مصاحبه‌شونده شماره ۱۰ نیز این‌گونه بیان کرد: «برای برنامه‌ریزی فرهنگی باید یک تیم از تخصص‌های مختلف تشکیل داد و از کارگروه فرهنگی در اجرای برنامه‌های فرهنگی تدوین شده کمک گرفت.»

۱-۲- تولید محتوای فرهنگی: برای انجام فعالیت‌های فرهنگی و الگوسازی نیاز به آگاهی بخشی است و برای آگاهی بخشی در جامعه نیاز به تولید محتوای فرهنگی است. در همین زمینه، مصاحبه‌شونده شماره ۲ معتقد بود که «نیروهای انتظامی می‌توانند با همکاری رسانه برنامه‌های تلویزیونی و کارتونی درباره رفتار افراد در داخل ورزشگاه بسازند». همچنین مصاحبه‌شونده شماره ۳ بیان کرد «نیروی انتظامی می‌تونه با تهیه و تنظیم بروشورهای آموزشی در مورد آداب حضور در ورزشگاه‌ها در جهت فرهنگ‌سازی کمک بکنه.» مصاحبه‌شونده شماره ۱۳ درباره نقش با اهمیت نیروی انتظامی در تولید محتوا و برنامه‌های فرهنگی این‌گونه بیان کرد که «نیروی انتظامی باید از تجربیاتش در حوزه فرهنگ‌سازی ترافیکی برای شهروندان و کودکان و نوجوانان در این حوزه هم استفاده‌کنه و تلاش کنه با همکاری رسانه تیزرهای تبلیغاتی و فیلم‌های کوتاه آموزشی در ارتباط با نحوه حضور در ورزشگاه‌ها بسازه، حتی می‌تونه طرح همیار فرهنگی پلیس در ورزشگاه‌ها رو ترویج بده و نسل جدیدی از تماشاگر و هوادار رو بسازه.»

۱-۳- دانش‌افزایی و آگاهی بخشی: این مقوله، مجموعه اقداماتی را در برمی‌گیرد که موجب انتقال الگوهای مثبت رفتاری به مخاطبان می‌شود و ضرورت‌ها، زیبایی‌ها و شیوه‌های شایسته رفتار در ورزشگاه‌ها را در بین مخاطبان توسعه می‌دهد. به نظر می‌رسد برای آماده‌سازی جامعه در خصوص اهمیت پیروی از الگوهای مناسب رفتاری در ورزشگاه‌های فوتبال و تماشای بدون حاشیه مسابقات از نزدیک، لازم است

اطلاع‌رسانی عمومی و آگاهی بخشی سازمان یافته‌ای انجام پذیرد. در همین راستا، مصاحبه‌شونده شماره ۴ معتقد بود «آگاه کردن لیدرها از جرائم نقدی و غیرنقدی رفتارهای ناهنجار در ورزشگاه از طریق برپایی کارگاه‌ها و همایش‌های انتظامی و تأکید مسئولین انتظامی به لیدرها در انتقال این مفاهیم می‌تونه در بهتر شدن شرایط سکوها کمک کننده باشه.» مصاحبه‌شونده شماره ۱۰ نیز بیان کرد: «می‌توان از طریق برنامه‌های مشترک نیروی انتظامی با رسانه برای اطلاع‌رسانی در رابطه با اقلام ممنوعه ورودی به ورزشگاه‌ها و عواقب حقوقی و کیفی افراد خاطی کمک گرفت.»

۲- فرهنگ‌پذیری: فرهنگ‌پذیری از طریق آموزش هنجارهای اجتماعی و فرهنگی، در عین حفظ انسجام بین اعضای جامعه صورت می‌پذیرد (دهشیری، ۱۳۸۸: ۱۸۴). از منظر مصاحبه‌شوندگان در پژوهش حاضر آموزش ابتدایی‌ترین و مهم‌ترین فرایند در جریان اجتماعی شدن و فرهنگ‌پذیری افراد است؛ از این رو مقوله‌های آموزش شهروندان و توانمندسازی نیروهای انتظامی در تم «فرهنگ‌پذیری» قرار گرفتند. ۲-۱- آموزش شهروندان: توجه به فرهنگ و آموزش شهروندان، رویکردی است که بیشتر کشورهای توسعه‌یافته به آن پرداخته‌اند و نتایج مؤثر آن در توسعه پایدار، رفاه و پیشرفت‌های فرهنگی و اجتماعی، باعث شده که کشورهای در حال توسعه نیز ضرورت آن را درک کنند (گنجی و همکاران، ۱۳۹۳: ۷۵). به عقیده متخصصان مشارکت‌کننده در پژوهش حاضر نیز همه افراد جامعه باید آموزش ببینند و با الگوهای فرهنگی و آداب حضور در ورزشگاه‌ها آشنا شوند تا حوادث ناگوار در ورزشگاه‌ها کمتر اتفاق بیفتد. در همین زمینه، مصاحبه‌شونده شماره ۱۵ معتقد است: «نیروهای انتظامی حاضر در ورزشگاه در شکل‌دهی و آموزش رفتارهای گوناگون در روز مسابقه نقش مهمی دارن؛ بنابراین نباید از نقش آموزشی آنان به صورت عملیاتی به شهروندان بالأخص در حوزه نحوه حضور در ورزشگاه که امروزه به معضلی تبدیل شده غافل بشیم.» مصاحبه‌شونده شماره ۱۲ نیز به این نکته اشاره کرد که «نیروهای انتظامی با برگزاری همایش‌ها و کارگاه‌ها با مضمون آموزش الگوهای رفتاری و اخلاقی صحیح به هواداران می‌تونن در فرهنگ‌سازی نقش داشته باشن.» بیشتر مصاحبه‌شوندگان (شماره‌های ۱، ۶، ۱۰، ۱۳ و ۱۶) هم در همین راستا به اهمیت برجسته کردن سیاست و تفکر بُرد - بُرد و آموزش آن به وسیله نیروهای انتظامی از طریق پخش پیام‌های صوتی و تصویری از اسکوربردهای (بازی‌نما) ورزشگاه‌ها اشاره کردند.

۲-۲- توانمندسازی و آموزش نیروهای انتظامی: توانمندسازی و دانش‌افزایی باید در جهت ارتباطات و

همکاری‌های مؤثر میان سازمان‌ها و گروه‌های مختلف حاضر در گروه فرماندهی امنیت و نیروهای انتظامی باشد و نیروهای انتظامی باید در زمینه نحوه برخورد با هیجان‌ات تماشاگران و ایجابی رفتارکردن توانمند شوند. در همین خصوص، مصاحبه‌شونده شماره ۲ اعتقاد داشت: «بهتر است نیروهای انتظامی و امنیتی داخل ورزشگاه‌ها با دانش و مهارت لازم در خصوص نحوه برخورد با تماشاگران آشنا باشند». مصاحبه‌شونده شماره ۹ نیز بیان کرد: «بخش فرهنگی در نیروهای انتظامی برمی‌گردد به اینکه این نیروها باید به جای سلبی عمل کردن، ایجابی عمل کنند و احساسات و هیجان‌ات جوانان حاضر در ورزشگاه را درک کنند». مصاحبه‌شونده شماره ۳ معتقد بود که «متأسفانه ذهنیت برخی از نیروهای امنیتی ما اینه که خودشون رو جزو رویداد حساب نمی‌کنن. نیروهای یگان‌های ویژه باید ورزشگاه‌های فوتبال رو یک محیط فرهنگی ورزشی ببینند و بدونند که نحوه برخورد با یه فرد شورش‌ی در خیابان با استادیوم فرق داره؛ بنابراین لازمه در این رابطه کارگاه‌هایی برای دانش‌افزایی اون‌ها برپا بشه».

۳- **خط‌مشی‌های کنترلی:** به نظر می‌رسد برای جلوگیری از جزیره‌ای عمل کردن سازمان‌ها و تداخل وظیفه‌ای، لازم است سازوکار منسجمی در زمینه نظارت و پایش عملکردها صورت پذیرد. با توجه به فرماندهی عملیات تأمین امنیت ورزشگاه‌های فوتبال توسط نیروی انتظامی، بیشتر مصاحبه‌شوندگان در پژوهش جاری به نقش برجسته نظارت فرماندهان عملیات تأمین امنیت بر اجرای برنامه‌های مدون تأکید داشتند. تدابیر نظارتی و الزامات اجرایی نیروی انتظامی مقوله‌های این تم بودند.

۳-۱- **تدابیر نظارتی:** نظارت سازمان‌یافته نیروی انتظامی قبل، حین و بعد از برگزاری یک مسابقه فوتبال بسیار حائز اهمیت است. مصاحبه‌شونده شماره ۲ درباره اهمیت نظارت نیروی انتظامی بر سکوها بیان کرد: «می‌توان سکوهای پشت دروازه را به هواداران متعصب اختصاص داد. در این صورت نیروهای امنیتی راحت‌تر می‌تونن بر این جایگاه‌ها و افراد مستقر در اون نظارت داشته باشن».

۳-۲- **الزامات اجرایی:** هر قانونی که از سوی دولت یا سایر نهادهای قانون‌گذار وضع می‌شود، اگر ضمانت اجرایی برای آن در نظر گرفته نشود نمی‌توان به اجرایی شدن آن اطمینان داشت یا عدم اجرای آن را پیگیری کرد (شبان، ۱۳۹۹). در مطالعه جاری نیز بیشتر مصاحبه‌شوندگان بر اهمیت و ضرورت ضمانت و الزام اجرایی قوانین و دستورالعمل‌ها تأکید داشتند و سخت‌گیری و توجه به اجرای قوانین را لازمه دستیابی به اهداف فرهنگی فوتبال بیان کردند. مصاحبه‌شونده شماره ۱۱ بر این عقیده بود که «بهتر است نیروهای

امنیتی و انتظامی داخل ورزشگاه با دانش و مهارت لازم در خصوص نحوه برخورد با تماشاگران آشنا باشند و با لباس غیرنظامی در ورزشگاه حاضر شوند.» در راستای اهمیت توجه به الزامات اجرایی مصاحبه‌شونده شماره ۱۴ معتقد بود: «بهتره برای بهبود جو ورزشگاه‌ها از پلیس ورزشی استفاده بشه که بیشتر هیجانانگیز هواداران رو درک کنن و بروز هیجان رو به‌مثابه اغتشاش نبینند.»

۴- مدیریت ارتباطات و تعاملات: به‌منظور دستیابی به اهداف، همگن‌سازی فرهنگی و همبستگی اجتماعی در هر زمینه‌ای، توجه به تعامل و همکاری بین‌سازمانی و ایجاد شبکه‌ای از سازمان‌ها برای دستیابی به اهداف فرهنگی ضروری است. تعامل به معنای برقراری ارتباط تأثیرگذار و همکاری اثربخش با در نظر گرفتن ضوابط و رعایت الزامات می‌باشد. همکاری و هماهنگی نظام‌مند و تعاملات فرابخشی از مقوله‌های این تم بودند.

۴-۱- همکاری و هماهنگی نظام‌مند: همکاری و تعامل لازمه دستیابی به نتایج مطلوب در فعالیت‌های تیمی و گروهی است. درزمینه مسئله فرهنگ و ارتقای فرهنگ حضور در ورزشگاه‌ها نیز بیشتر مصاحبه‌شوندگان به شبکه‌ای نظام‌مند از افراد متخصص و سازمان‌های مسئول و همچنین همکاری نظام‌مند و یکپارچه تأکید داشتند؛ برای مثال مصاحبه‌شونده شماره ۶ معتقد بود که «همکاری نیروهای انتظامی با کانون‌های هواداری باشگاه‌ها و برگزاری کارگاه‌های آموزشی برای لیدرها در برقراری نظم و تخلیه مثبت هیجان می‌تواند کمک‌کننده باشد.» همچنین مصاحبه‌شونده شماره ۱۲ بیان کرد که «نیروهای انتظامی می‌توانن از لیدرها و نیروهای داوطلب آموزش دیده برای نظارت غیر محسوس سکوها یا جایگاه هواداران متعصب استفاده بکنن.»

۴-۲- تعاملات فرابخشی: سازمان‌ها و نهادهای آموزشی و متولی فرهنگ، در تعامل با یکدیگر و با برنامه‌ریزی و پیاده‌سازی اقدامات فرهنگی می‌توانند در بهبود آداب و فرهنگ حضور افراد در ورزشگاه‌ها نقش کلیدی ایفا کنند. مصاحبه‌شونده شماره ۱۵ در خصوص تعامل نیروی انتظامی با رسانه این چنین بیان می‌کند: «همان‌گونه که نیروی انتظامی از رسانه برای فرهنگ‌سازی در حوزه ترافیک استفاده نمود در حوزه فرهنگ حضور در ورزشگاه هم می‌تواند با همکاری و تعامل و ساخت برنامه‌های آموزشی به اهداف فرهنگی در این حوزه دست یابد.»

## بحث و نتیجه‌گیری

ورزشگاه‌های فوتبال ایران هر ساله میزبان صدها هزار تماشاگر برای تماشای بازی‌های لیگ برتر فوتبال ایران هستند. فراهم کردن محیطی مناسب، فضایی فرهنگی ورزشی برای حاضران همراه با احساس امنیت روانی برای همه افراد حاضر در ورزشگاه یکی از مهم‌ترین وظایف سازمان‌دهندگان مسابقات فوتبال است. سازمان‌های مختلفی در برگزاری یک رویداد ورزشی نقش دارند که نیروهای انتظامی از جمله بااهمیت‌ترین این سازمان‌ها می‌باشند؛ بنابراین در پژوهش حاضر به بررسی نقش نیروی انتظامی در ارتقای فرهنگ و آداب حضور افراد و به‌ویژه تماشاگران در ورزشگاه‌های فوتبال ایران با هدف ارتقای امنیت پرداخته شد. بر اساس یافته‌های پژوهش حاضر، نقش نیروی انتظامی در مدیریت انتظامی، امنیت و پیشگیری از ناآرامی‌های ورزشی، بسیار مهم و تعیین‌کننده است به طوری که با مدیریت مناسب، می‌تواند از بروز برخی از پرخطرهای ورزشی جلوگیری کند (طاهری و همکاران، ۱۳۹۹) که البته این نقش فقط به نقش حفاظتی نیروی انتظامی محدود نمی‌شود و نباید از نقش آموزشی این نیروها، غافل شد. برنامه‌ریزی، محتواسازی فرهنگی و انتقال الگوهای فرهنگی توسط نیروی انتظامی از مهم‌ترین مواردی است که در توسعه فرهنگ حضور افراد در ورزشگاه‌های فوتبال تأثیرگذار است. لازمه فرهنگ‌سازی و انتقال الگوهای رفتاری مناسب به هواداران، تولید محتوای فرهنگی و انتقال آن از طریق برپایی همایش‌ها و کارگاه‌ها، تهیه و توزیع دفترک‌های (بروشورهای) آموزشی از سوی نهادهای آموزشی مانند مدارس و دانشگاه‌ها و همچنین رسانه‌ها در تعامل با نیروهای امنیتی و انتظامی ورزشگاه‌ها می‌باشد؛ همچنان که سیاست رسانه‌ها در تعامل با نیروی انتظامی و ساخت فیلم‌های آموزشی در خصوص فرهنگ ترافیک کمک شایانی به نهادینه‌شدن فرهنگ ترافیک در شهروندان کرده است. هم‌راستا با تولید محتوای فرهنگی، لازم است اطلاع‌رسانی و آگاهی‌بخشی به تماشاگران و سایر مخاطبان فوتبال در خصوص عواقب حقوقی تخلفی از قوانین اجرایی در ورزشگاه‌های فوتبال صورت گیرد؛ زیرا در بسیاری از موارد، آگاهی و اطلاع از جرائم حقوقی مانع ارتکاب آن توسط افراد می‌شود که در پژوهش جاری نیز بیشتر مصاحبه‌شوندگان به این نکته تأکید داشتند. شهابی و همکاران (۱۳۹۵) به برجسته‌سازی اخلاقیات به عنوان یک راهکار در کاهش خشونت و پرخطرهای اشاره کرده و معتقدند که مانند بسیاری از کشورها می‌توان با ایجاد نمایشگاه‌ها یا ارائه پوستر و جزوات با تصاویر غم‌انگیز حوادث رقت‌آور گذشته، به آموزش و آگاهی‌رسانی به هواداران

پرداخت. استرانگ و دیسلی (۲۰۱۸) نیز اطلاع‌رسانی به هواداران در خصوص ممنوعیت‌های ورود به ورزشگاه‌ها از سوی سازمان‌دهندگان مسابقات را یکی از عوامل مؤثر در کاهش خشونت و درگیری و سردرگمی تماشاگران معرفی کرده بودند.

به عقیده برخی از مصاحبه‌شوندگان در پژوهش حاضر، نبود شناخت کافی از جوانان حاضر در ورزشگاه و هیجانات آنان مسئله اصلی نیروهای امنیتی می‌باشد؛ بنابراین بهتر است برای نیروهای برقرارکننده نظم در ورزشگاه و برگزارکنندگان مسابقات، کارگاه‌های آموزشی با مضمون تغییر نگرش این افراد در خصوص فرهنگی بودن فضای ورزشگاه‌ها و تغییر رویه‌ها در برخورد با تماشاگران برگزار شود و به این افراد در زمینه هیجانات تماشاگران و نحوه بهینه برخورد با این هیجانات آموزش‌هایی داده شود. به عقیده فرجی و همکاران (۱۳۹۸) تأمین امنیت بهترین و مجهزترین ورزشگاه‌ها در روز مسابقه بدون کارکنان و پرسنل انتظامی و امنیتی خوب و ماهر غیرممکن خواهد بود؛ بنابراین توجه به گزینش اصولی پرسنل برگزارکننده و توانمندسازی آن‌ها از سوی دست‌اندرکاران فوتبال و نیز توجه به آموزش ویژه نیروهای نظامی و امنیتی مسئول تأمین امنیت ورزشگاه‌های فوتبال همواره اهمیت خواهد داشت. در همین راستا، اندام و سلیمی (۱۳۹۵) و گلینسک و همکاران<sup>۱</sup> (۲۰۱۸) نیز استفاده از نیروهای پلیس آموزش‌دیده را جزو اقدامات امنیتی مؤثر بر فضا و جو ورزشگاه برشمردند. همتی نژاد و همکاران (۱۳۹۴)، و بلیامز و ونوکی (۲۰۲۰) و فیلینگری و همکاران<sup>۲</sup> (۲۰۱۷) نیز معتقدند که نحوه رفتار و برخورد کارکنان برگزارکننده و نیروهای امنیتی و انتظامی با تماشاگران یکی از عوامل مهم و تأثیرگذار در تجربه حضور افراد در ورزشگاه‌ها، تغییر در نگرش هواداران و تربیت نسل جدید هواداران می‌باشد؛ بنابراین لازم است نیروهای انتظامی و برقرارکنندگان نظم در ورزشگاه‌ها در درجه اول، درک درستی از رفتارهای هیجانی تماشاگران داشته باشند و پس از آن مبادرت به آموزش تماشاگران و لیدرهای هواداران کنند. نیروهای انتظامی می‌توانند از طریق برپایی همایش‌ها و کارگاه‌های آموزشی نکات مهم درباره نحوه حضور در ورزشگاه، جرائم مربوط به تخطی از قوانین ورزشگاه را به تماشاگران و لیدرها آموزش دهند. هم‌راستا با نتایج پژوهش جاری، مرادی و همکاران (۱۳۹۴) نیز در تحقیق خود به آموزش و توجیه لیدرها توسط نیروهای انتظامی برای پیشگیری از پرخاشگری تماشاگران فوتبال اشاره کرده‌اند. اندام و سلیمی

1. Glenesk, Strang & Disley

2. Filingeri, Eason, Waterson & Haslam

(۱۳۹۵) و شهابی و همکاران (۱۳۹۵) نیز آموزش رفتارهای شایسته، ارائه الگوی رفتاری مناسب به هواداران ورزش و آشنا کردن هواداران با قوانین ورزشی و اطلاع‌رسانی به آن‌ها را از جمله اقدامات ضروری در زمینه بهبود فضا و جو ورزشگاه‌ها و کاهش تنش در سکوها بیان کردند. از سوی دیگر، به عقیده برخی از محققان، کمبود دوربین‌های کنترلی و یا جایابی نامناسب آن‌ها در ورزشگاه‌ها و بعضاً خراب بودن آن‌ها این حس را در تماشاگر تداعی می‌کند که ورزشگاه، مکان بی‌قانون و بدون نظارتی است که وی می‌تواند بدون اینکه شناسایی شود، هر اقدامی انجام دهد (آقایی و همکاران، ۱۳۹۸) و این در حالی است که اگر نیروهای انتظامی نظارت و کنترل بیشتری در بحث زیرساختارهای کنترلی مانند دوربین‌های مدار بسته، گیت‌های ورود و خروج، فروش بلیت با ثبت مشخصات فرد و جایگاه تماشاگران داشته باشند، می‌توانند مسابقات را با امنیت بالاتری برگزار کنند و به‌نوعی به‌طور غیرمستقیم تماشاگرانی قانون‌مدار و مبادی‌آداب تربیت کنند.

سایر نتایج نشان داد نیروهای حافظ نظم و برقرار کننده امنیت در ورزشگاه‌ها می‌بایست اقدامات نظارتی و کنترلی محوله را به‌درستی و با دقت انجام دهند؛ زیرا نظارت بر جایگاه تماشاگران، تفکیک و جداسازی جایگاه تماشاگران متعصب و نظارت بیشتر بر اعمال و رفتار آن‌ها در جلوگیری از حوادث می‌تواند بسیار اثرگذار باشد (همتی‌نژاد و همکاران، ۱۳۹۴). به عقیده مانسن و ایک<sup>۱</sup> (۲۰۰۸) یکی از راهبردهای کنترل تماشاگرانی که قبلاً تذکر دریافت کرده‌اند و مستعد ایجاد اغتشاش در ورزشگاه هستند، تعیین جایگاه‌های ویژه با تدابیر نظارتی و کنترلی ویژه مانند حضور نیروهای امنیتی به‌فور در آن جایگاه‌ها و نیروهای داوطلب امنیتی در بین آن‌ها بالباس شخصی می‌باشد. برخی از مشارکت‌کنندگان در پژوهش استفاده از پلیس ورزش در ورزشگاه و یا نیروی‌های پلیس بالباس شخصی را در تلطیف فضا و جو ورزشگاه از حالت پلیسی به یک مکان فرهنگی - ورزشی مؤثر دانسته‌اند. همسو با نتایج پژوهش جاری، عباس‌زاده و همکاران (۱۳۹۶) استفاده از پلیس ورزش (افراد آموزش‌دیده و آشنا با مسائل امنیتی و روان‌شناختی) در ورزشگاه‌ها و اندام و سلیمی (۱۳۹۵) نیز حضور مأموران بالباس شخصی در بین هواداران را به‌عنوان راه‌حلی مناسب برای حل بحران‌های ناشی از بروز خشونت و پرخاشگری و مقابله با افراد متخلف بیان کردند.



در نهایت نکته مهمی که می‌بایست مورد توجه قرار گیرد مدیریت ارتباطات و تعاملات درون‌بخشی و فرابخشی نیروی انتظامی با سازمان‌ها و نهادهای مرتبط در اجرای برنامه‌ها و سیاست‌های تدوین شده است. در خصوص نهادینه‌سازی فرهنگ و آداب حضور افراد به‌ویژه تماشاگران در ورزشگاه‌ها، تعامل و همکاری متقابل نهادها با یکدیگر لازمه تحقق اهداف می‌باشد. استوت و همکاران (۲۰۱۸) در پژوهش خود به اهمیت تعامل نیروهای برقرارکننده نظم در ورزشگاه‌ها با کانون‌های هواداری و لیبرها اشاره کرده و ایجاد ارتباطات دوستانه با هواداران و اتخاذ رویکردهای مناسب در برخورد با آنان را عامل مهمی در مدیریت رفتار هواداران دانسته‌اند که با نتایج پژوهش حاضر همسو است. نتایج پژوهش حاضر حاکی از آن بود که همکاری و هماهنگی نظام‌مند نیروهای انتظامی با کانون‌های هواداری، رسانه، فدراسیون فوتبال و سایر متصدیان برگزاری رویداد در جهت پیاده‌سازی اقدامات مدیریتی، فرهنگی و نظارتی چه قبل از رویداد و چه در حین و بعد آن می‌تواند نقش ارزنده‌ای در پیشبرد دستیابی به اهداف فرهنگی تدوین شده داشته باشد. البته این ارتباطات و تعاملات می‌بایست به صورتی باشد که از تداخل وظایف و موازی کاری‌ها کاسته شود. در همین راستا، مرادی و همکاران (۱۳۹۴) در پژوهش خود به تعامل نیروی انتظامی با کانون‌های فرهنگی، رسانه‌ها، آموزش و پرورش و سازمان لیگ و یانپی و همکاران (۱۳۹۹) نیز به تعامل نیروی انتظامی با فدراسیون فوتبال، سازمان لیگ، مدیران وبسایت‌های بلیت‌فروشی و باشگاه‌های فوتبال در جهت ارتقای امنیت ورزشگاه‌ها اشاره کرده‌اند.

در نهایت می‌توان گفت آموزش و مهم‌تر از آن فرهنگ‌سازی برای مردم در موضوعات مختلف می‌تواند در حل معضلات اجتماعی بسیار مؤثر باشد (بهرامی و همکاران، ۱۳۸۸، ۱۴۸). نیروی انتظامی برای ایجاد امنیت بیشتر در ورزشگاه و پیشگیری از حوادث و جرائم ورزشی از یک سو و همچنین برقراری نظم و انضباط اجتماعی می‌بایست به آموزش مسائل انتظامی و فرهنگی به شهروندان در ابعاد مختلف آن بپردازد. بروز هیجان در ورزشگاه‌ها و تخلیه آن لازمه تماشای بازی فوتبال است و مسئولان نباید از تماشاگران حاضر در ورزشگاه، انتظار ایفای نقش تماشاگر منفعل (آن‌گونه که در سینما به تماشای فیلم می‌نشینند) را داشته باشند، بلکه می‌بایست با ارائه الگوهای فرهنگی مناسب، آموزش مناسب به نوجوانان و جوانان به عنوان نسل آینده تماشاگر فوتبال، ساخت برنامه‌های آموزشی با همکاری رسانه‌ها و تدابیر کنترلی در ورزشگاه‌ها با ایجاد یک جو سالم، زمینه تخلیه هیجانات تماشاگران و تماشای امن و لذت‌بخش

یک بازی را فراهم کنند. لازمه بهبود فضا و محیط ورزشگاه‌های فوتبال، انجام اقدامات پیشگیرانه توسط سازمان‌ها و نهادهای مرتبط است. نمایش تیزرهای تبلیغاتی آموزشی در اسکوربردهای ورزشگاه‌ها، تلاش در جهت تغییر نگرش نیروهای امنیتی در خصوص فرهنگی بودن رویدادهای ورزشی، انتشار بروشورهای آموزشی در مورد آداب حضور در ورزشگاه‌ها و ورود اقلام ممنوعه به ورزشگاه و مجازات و عواقب حقوقی آن از جمله اقدامات فرهنگی بودند که نیروهای انتظامی با تعامل با سازمان‌های دیگر می‌توانند در زمینه فرهنگ حضور در ورزشگاه‌ها و ارتقای امنیت آن انجام دهند.

### پیشنهادها

با توجه به اهمیت آموزش، فرهنگ‌سازی و انتقال الگوهای فرهنگی به افراد در جهت اصلاح رفتار در اماکن و رویدادهای ورزشی، به متصدیان برقرارکننده نظم و نیروهای نیروی انتظامی پیشنهاد می‌شود با برگزاری کارگاه‌ها و کلاس‌های آموزشی برای لیدرها، تعامل و همکاری با رسانه ملی برای تولید تیزرها و پویانمایی‌های فرهنگی و اجتماعی در حوزه تماشاگری و فوتبال در جهت تربیت نسلی نواز تماشاگر، ورزشکار و شهروند قانون‌مدار تلاش کنند. تغییر رویکرد نیروی انتظامی در برخورد با افراد حاضر در ورزشگاه و درک هیجانات تماشاگران نیز به سهم خود می‌تواند نقش مؤثری در ارتقای فرهنگ حضور در ورزشگاه‌ها داشته باشد.

### سپاسگزاری

بدین وسیله نویسندگان مقاله، مراتب سپاس خود را از همه مشارکت‌کنندگان در پژوهش اعلام می‌کنند.

### فهرست منابع

- آقایی، مجید؛ طاهری، حسین؛ اندام، رضا. (۱۳۹۸). نقش مدیریت انتظامی در کنترل خشونت تماشاگران فوتبال با رویکرد جرم‌شناسی، پژوهش‌های مدیریت/انتظامی، ۱۴ (۲)، ۲۳۷-۲۵۸. [http://pmsq.jrl.police.ir/article\\_20277.html](http://pmsq.jrl.police.ir/article_20277.html)
- اندام، رضا؛ و میترا سلیمی. (۱۳۹۵). ارائه مدل عوامل مؤثر بر رفتار مثبت هواداران مسابقات لیگ برتر هندبال ایران، مطالعات مدیریت ورزشی، ۸ (۳۸)، ۵۱-۶۸. [https://smrj.sscc.ac.ir/article\\_851.html](https://smrj.sscc.ac.ir/article_851.html)
- بهرامی، سیاوش؛ تاجیک اسمعیلی، عزیزاله؛ مفیدی، فرخنده؛ حاجی حسین‌نژاد، غلام‌رضا. (۱۳۸۸). بسترسازی برای ارتقای نظم اجتماعی از طریق فرهنگ‌سازی ترافیکی در کودکان پیش‌دستانی، فصلنامه نظم و امنیت/انتظامی، ۴ (۲)، ۱۱۹-۱۵۸.
- <https://www.sid.ir/fa/journal/ViewPaper.aspx?id=128278>
- دهشیری، محمدرضا. (۱۳۸۸). رسانه و فرهنگ‌سازی، فصلنامه تحقیقات فرهنگی، ۲ (۸)، ۱۷۹-۲۰۸. [http://www.jicr.ir/article\\_126.html](http://www.jicr.ir/article_126.html)
- رحمتی، محمد مهدی؛ و علیرضا محسنی تبریزی. (۱۳۸۲). بررسی عامل‌های جامعه‌شناختی خشونت و پرخاشگری تماشاگران فوتبال: مطالعه موردی

- شهر تهران، المپیک، ۱۱ (۳ و ۴)، ۹۱-۷۷-۱۶۱۰. <https://www.sid.ir/fa/journal/ViewPaper.aspx?id=1610>
- شبانی، سپیده. (۱۳۹۹). شناسایی اقدامات فرهنگی مؤثر در ارتقای امنیت استاد یوم های فوتبال ایران، رساله دکتری، دانشکده تربیت بدنی و علوم ورزشی، دانشگاه گیلان.
- شهابی، محمود؛ ملکی، امیر؛ دکایی، محمد سعید؛ آخوندی، محمد. (۱۳۹۵). بررسی عوامل مدیریتی مؤثر بر نقش ناچار در مواجهه با رفتارهای خشونت آمیز تماشاگران در ورزش فوتبال شهر تهران، *فصلنامه/نظام اجتماعی*، ۸ (۳)، ۸۳-۱۰۸. [http://journals.police.ir/article\\_62633.html](http://journals.police.ir/article_62633.html)
- صالحی امیری، سید رضا؛ و امیر عظیمی دولت آباد. (۱۳۹۴). مبانی سیاست گذاری و برنامه ریزی فرهنگی، تهران: انتشارات ققنوس.
- طاهری، حسین؛ اندام، رضا؛ بحر العلوم، حسن؛ و صالحی، کیوان. (۱۳۹۹). پیشایندهای مدل انتظامی مدیریت رفتار تماشاگران فوتبال در ایران، *مدیریت/نظامی*، ۱۵ (۱)، ۱۴۹-۱۷۰. [http://pmsq.jrl.police.ir/article\\_93624.html](http://pmsq.jrl.police.ir/article_93624.html)
- عباس زاده، محمد؛ سعادت، موسی؛ کبیری، افشار؛ عشایری، طاها. (۱۳۹۶). بررسی جامعه شناختی عوامل مؤثر بر پر خاشگری در بین تماشاگران فوتبال، *فصلنامه/نظام اجتماعی*، ۹ (۴)، ۳۵-۷۰. [http://sopra.jrl.police.ir/article\\_83299.html](http://sopra.jrl.police.ir/article_83299.html)
- عباسی بختیاری، رضا. (۱۳۹۰). بررسی اثرات متقابل ورزش و فرهنگ. همایش ملی صنایع فرهنگی و نقش آن در توسعه پایدار، دانشگاه آزاد اسلامی واحد کرمانشاه، ۱۷ و ۱۸ اسفند ۱۳۹۰. <https://civilica.com/doc/158748/>
- فرجی، رسول؛ همتی نژاد، مهر علی؛ شبانی، سپیده. (۱۳۹۸). نقش و اهمیت منابع انسانی در تأمین امنیت استاد یوم های فوتبال، *مدیریت منابع انسانی در ورزش*، ۶ (۲)، ۱۷۹-۱۹۴. [http://shm.shahroodut.ac.ir/article\\_1525.html](http://shm.shahroodut.ac.ir/article_1525.html)
- گنجی، محمد؛ نیازی، محسن؛ عسگری کویری، اسما. (۱۳۹۳). تحلیلی بر فرهنگ شهر و نندی با تأکید بر آموزش های شهر و نندی، *مطالعات جامعه شناختی شهری*، ۴ (۱۲)، ۷۵-۱۰۰. [http://urb.dehaghan.ac.ir/article\\_641184.html?lang=fa](http://urb.dehaghan.ac.ir/article_641184.html?lang=fa)
- لعل بیداری، مرضیه؛ معماری، ژاله؛ سعادت، مهسا. (۱۳۹۸). باز شناسی حوزه های امنیت در مسابقات لیگ برتر فوتبال ایران، *فصلنامه مدیریت و توسعه ورزش*، ۸ (۲)، ۶۱-۸۱. [https://jsmd.guilan.ac.ir/article\\_3452.html](https://jsmd.guilan.ac.ir/article_3452.html)
- مرادی، غلامرضا؛ سوری، احمد؛ سالار، روح الله؛ نیازی، اسفندیار. (۱۳۹۴). راهکارهای پیشگیری انتظامی از بروز پر خاشگری در مجموعه های ورزشی (مورد مطالعه: استاد یوم آزادی تهران)، *فصلنامه/نظام اجتماعی*، ۷ (۳)، ۱۵۴-۱۳۱. [http://sopra.jrl.police.ir/article\\_35406.html](http://sopra.jrl.police.ir/article_35406.html)
- منافعی شرف آباد، کاظم؛ و الهام زمانی. (۱۳۹۱). نقش نظام آموزش و پرورش در توسعه فرهنگی جامعه، *مهندسی فرهنگی*، ۷ (۷۳ و ۷۴)، ۱۵۲-۱۳۵. <http://ensani.ir/fa/article/download/314918>
- همتی نژاد، مهر علی؛ قلیزاده، محمد حسن؛ تیلور، تریسی؛ فرجی، رسول. (۱۳۹۴). نقش مدیریت و برنامه ریزی مسابقات در امنیت ورزشگاه های فوتبال، *نشریه مدیریت و توسعه ورزشی*، ۴ (۲)، ۱۵-۱. [https://jsmd.guilan.ac.ir/article\\_1592.html](https://jsmd.guilan.ac.ir/article_1592.html)
- یانپی، طیب؛ دوستی، مرتضی؛ آبندانسری، محمد زارع؛ درویشی، ابوالفضل. (۱۳۹۹). بررسی عوامل مؤثر بر بهبود عملکرد نیروی انتظامی در کنترل خشونت و حفظ امنیت تماشاگران رقابت های لیگ برتر فوتبال ایران، *فصلنامه پژوهش های دانش نظامی*، ۲۲ (۴)، ۱۷۳-۱۸۷. [http://journals.police.ir/article\\_94957.html](http://journals.police.ir/article_94957.html)

- Chen, Z. H., Li, Y. L. (2008). Audience's Etiquette in Sports Stadium and 2008 Beijing Olympic Games, Institute of PE, Hunan Normal University, Changsha 410012, Hunan, China.

- Filingeri, V., Eason, K., Waterson, P. & Haslam, R. (2017). Factors influencing experience in crowds- The participant perspective. *Applied ergonomics*, 59, 431-441. <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/27890155/>

Glenesk, J., Strang, L. & Disley, E. (2018). How can crowd behavior modeling be used to prevent d respond to violence and antisocial behavior at Qatar 2022?. Published by the RAND Corporation, Santa Monica, Calif., and Cambridge, UK.

Madensen, T. & Eck, J.E. (2008). Spectator Violence in Stadiums. US Department of Justice, Office of

Community Oriented Policing Services.

- Melnick, M., Wann, D. (2010). An examination of sport fandom in Australia: Socialization, team identification, and fan behavior. *International Review for the Sociology of Sport*, 46(4), 456-470. <https://journals.sagepub.com/doi/10.1177/1012690210380582>
- Piepiora, P., Sikorski, W., Supiński, J. (2019). Security measures used in Poland during football matches, of Education. *Health and Sport*, 9(10), 172-188. <https://www.ojs.ukw.edu.pl/index.php/johs/article/view/7595>
  - Stott, C., Havelund, J. & Williams, N. (2019). Policing football crowds in Sweden. *Journal of Scandinavian Studies in Criminology and Crime Prevention*, 20(1), 35-53. <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/14043858.2018.1513679>
  - Stott, C., Khan, S., Madsen, E. & Havelund, J. (2020). The value of Supporter Liaison Officers in fan dialogue, conflict, governance and football crowd management in Sweden, *Journal of Soccer & Society*, 21(2), 196-208. <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/14660970.2018.1553777>
  - Strang, L. & Disley, E. (2018). Violent and Antisocial Behaviour at Football Events and Strategies to Prevent and Respond to These Behaviours: Final Synthesis Report. Santa Monica, CA: RAND Corporation. RR-2904-QAT.
  - Taylor, J., Faraji, S.L., Dimova, S., Sutherland, A. & Strang, L. (2018). Violent and Antisocial Behaviour at Football Events: Review of Interventions. Santa Monica. [https://www.rand.org/pubs/research\\_reports/](https://www.rand.org/pubs/research_reports/)
  - Taylor, J., Strang, L. & Disley, E. (2018). Early Reflections on the Approach to Preventing and Responding to Violent and Antisocial Behaviour at the 2018 World Cup in Russia. Santa Monica.
  - Williams, J., Vannucci, N. (2020). English hooligans and Italian ultras sport, culture and national policy narratives. *International Journal of Sport Policy and Politics*, 12(1), 73-89. <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/19406940.2019.1633384>.

POLICE MANAGEMENT STUDIES QUARTERLY OR PMSQ is a scholarly, peer-reviewed journal that publishes research (original) papers, review articles, and case studies on issues related to police management, policing, and community policing. We welcome articles from practitioners and scholars in all disciplines applying various methodologies to the study of police management, policing, and community policing. Manuscripts should be submitted to the journal address or e-mail. Be sure that the manuscript has not been published elsewhere nor it is under consideration by any other publication (e.g. journal or book chapter) at the same time.

## CONTENTS

<b>A Model for Preventing and Combating Smuggling of Goods and Currency Based on the Idea of the Supreme Command of the Armed Forces.....</b>	<b>9</b>
Seyed Ahmad Mousavi, Hassan Bakhtiari, Abdullah Hindi & Abedin Safari Kakroudi	
<b>Police Management Practices In Earthquake Crisis .....</b>	<b>29</b>
Nasser Bayat, Alireza Adeli & Ali Osanlou	
<b>Developing a Psychological Model for the Quality of Performance of Police Stations Chiefs in Greater Tehran based on Psychological Components .....</b>	<b>51</b>
Zabihollah Karami, Ali Delavar, Parviz Sharifi Daramadi & Shahnaz Nouhi	
<b>The Relationship between the Components of Professional Ethics and the Performance of Police Commanders and Managers (Case study: Kermanshah Police Commanders and Managers).....</b>	<b>69</b>
Sadegh Rezaei	
<b>Investigating the Quantity of Occurrence of Assault and Battery Crimes with a Mixed Approach of Scenario Writing and Futurology Using GIS in Ahvaz .....</b>	<b>91</b>
Masoud Safaeipour & Negar Rahimpour	
<b>A Model for Job Stress and Its Effect on the Personal and Family Performance of Mazandaran Police Command Personnel .....</b>	<b>127</b>
Maryam Taghvaei Yazdi	
<b>Police Role in Promoting the Culture and Etiquette of Spectators in Attending Football Stadiums.....</b>	<b>151</b>
Rasoul Faraji & Sepideh Shabani	

**P**OLICE  
**M**ANAGEMENT  
**S**TUDIES  
**Q**UARTERLY

Journal of The Staff and Command Dept.

I.R.I. Police University

Volume 16, Number 1, Spring 2021

*In His Name*



p-ISSN: 1735 - 9570

e-ISSN: 2645 - 3371

**Managing Director**

Asghar Aghaee, *PhD*

**Editor -in -chief**

Seyyed Mahdi Alvani, *PhD*

**Scientific Editor**

Ebrahim Davoudi Dehaghani, *PhD*

Naser Bayat, *PhD*

**Executive Manager**

Hosein Taheri, *PhD*

**Farsi Editor**

Yusof Karami Cheme, *PhD*

Hossein joupaei

**Page Setting & Cover Design**

Abolfazl Amorzesh

<http://pmsq.jri.police.ir>

Email: [pudafoos@police.ir](mailto:pudafoos@police.ir)